

De fantasilösas sista tillflykt? Om militär doktrin

av John Nisser

Résumé

This article explores the nature, function, and implementation of military doctrine, examining why armed forces adhere to it to varying degrees. Drawing on recent research in war studies and comparative analyses of Sweden, Norway, and the United States, the author identifies four key factors influencing doctrinal compliance: leadership, implementation processes, organisational culture, and doctrinal design. The discussion situates doctrine as a tool for enhancing operational effectiveness, aligning military activity with political objectives, and enabling transformation. It also highlights the inherent tension between doctrinal authority and military practice, where entrenched behaviours often outweigh written guidance. Against the backdrop of Sweden's NATO membership, the article considers the country's forthcoming doctrinal choices – between national, alliance, or hybrid approaches – and their potential implications for command, interoperability, and strategic coherence. Ultimately, the author argues that the value of doctrine lies not only in its prescriptions, but in the conceptual discussions it fosters.

MILITÄRA ORGANISATIONER BEHÖVER gemensamma utgångspunkter. Dessa uttrycks bland annat i doktriner – auktoritativa dokument som föreskriver principer för krigföring men som måste tillämpas med omdöme. Doktriner förväntas fylla flera funktioner: att öka operativ effekt genom samordnad tillämpning av militära förmågor; att knyta samman politisk, strategisk, operativ och taktisk nivå; samt att bidra till militär transformation genom att formulera idéer om organisationens framtid.

Vad är då relationen mellan doktrin och militär praktik? För optimisten framstår det som självklart att försvarsmakter agerar i enlighet med sin doktrin – dokumenten är styrande och militära organisationer antas vara skickliga på att följa order. För skeptikern är det mer sannolikt att doktrinen

förblir frånkopplad krigets verklighet och därmed av begränsat värde. Historiskt finns stor variation i hur doktriner implementerats. I denna artikel, med utgångspunkt i min avhandling i krigsvetenskap,¹ resonerar jag kring varför militära organisationer följer sin doktrin i olika grad. Mot bakgrund av Sveriges Natomedlemskap och att vi därmed förhåller oss både till en nationell och alliansgemensam doktrin, diskuterar jag också stundande doktrinära vägval och deras möjliga konsekvenser.²

Artikeln är upplagd enligt följande. Först definierar jag militär doktrin ur vetenskapliga och praktiska perspektiv. Därefter sammanfattar jag den senaste doktrinforskningen. Sedan behandlar jag doktrinens tänkta nytta och förklarar varför militära organisationer följer sina doktriner i varierande

grad. Avslutningsvis diskuteras Sveriges doktrinära framtid.

Vad är doktrin?

Begreppet *doktrin* betyder i allmän mening ”lära”. I militära sammanhang avses oftast institutionaliserade idéer om hur militära organisationer ska organiseras och användas. En av de mest inflytelserika forskarna på området är den norske officeren och professorn Harald Høiback, som definierar doktrin som *institutionaliserade uppfattningar om vad som fungerar i krig och militära operationer*.³ Han menar att doktrin behöver rymma tre komponenter: teori, auktoritet och kultur. Det vill säga: en förklaring till varför den förväntas fungera; att dokumentet är sanktionerat av organisationen; samt att det harmonierar med organisationskulturen. Flertalet doktrinforskare använder närliggande definitioner.

I Nato definieras doktriner som *grundläggande principer som militära styrkor använder för att styra sin verksamhet för att nå givna målsättningar. De är auktoritativa, men ska tillämpas med omdöme*.⁴ Nato:s doktriner benämns generellt *Allied Joint Publications* (AJP) och ordnas i en hierarki där AJP-01 – *capstone doctrine* – anger den övergripande inriktningen för underliggande doktriner, samt taktik, teknik och procedurer (TTP).⁵ Andra centrala doktriner är exempel AJP-03 som reglerar genomförande av operationer och AJP-05 om operationsplanering, samt ett stort antal doktriner och TTP:er för mark-, sjö- och luftoperationer, logistik, luftrumssamordning, civil-militär samverkan m m.

Sverige har, åtminstone på papperet, en relativt kort doktrinär tradition. Vårt första dokument med titeln doktrin är *Militärstrategisk Doktrin 2002*.⁶ Sedan 2002 har vi experimenterat med olika typer av doktrin

och i skrivande stund (november 2025) har Försvarsmakten *en doktrin*. Den består av publikationerna *Militärstrategisk Doktrin*, *Doktrin Gemensamma Operationer* samt tre *doktrintillägg*. I Försvarsmakten är det ÖB som äger och beslutar om doktrin, men på försvarsgrensnivå finns taktiska reglementen som i allt väsentligt är doktriner då dessa föreskriver de generella taktiska metoderna inom given domän utan att kräva fullständig efterlydnad. I Nato, USA m fl kallas dessa typer av publikationer för doktriner.

” I Försvarsmakten är det ÖB som äger och beslutar om doktrin.

Men, detta betyder inte att Sverige saknade doktrin före 2002. Som nämnt ovan är de taktiska reglementena, åtminstone enligt vetenskapliga definitioner, doktriner och dessa har existerat sedan åtminstone *Arméreglemente II*, 1952.⁷ Utöver dessa skrivna doktriner har det dessutom funnits implicita doktriner kring hur försvaret av riket skulle genomföras. Dessa har dels återfunnits i form av hemlig krigsplanläggning, men har ibland också varit så pass välkänd att de har haft ett namn. Exempelvis *centralförsvarsdoktrinen* som var gällande under stora delar av 1800-talet eller *möta-hejda-slå* som var vår ”doktrin” under merparten av det kalla kriget.⁸

Ett återkommande problem i både forskning och praktik är oenighet om doktrin måste vara nedtecknad eller om välkända, gemensamma arbetsätt räcker. För Høiback och flera andra kan doktrin både förekomma i skriven form och som summan av gemensamma uppfattningar och beteenden – det vill säga *hur organisationen gör*. Andra förbehåller termen de skrivna dokumenten. Att samma ord beskriver olika fenomen ska-

par metodproblem när doktrinen effekter ska mätas: *Vad är det egentligen vi mäter?* Därför har flera forskare föreslagit distinktioner mellan skriven doktrin och institutionaliserade idéer/beteenden. I min avhandling fokuserar jag på doktrin i skriven form och definierar den som *auktoritativa dokument som föreskriver principer för krigföring men som måste tillämpas med omdöme*.⁹ De idéer och aktiviteter som tar sig uttryck i agerande benämner jag i stället militära beteenden.

Doktrinforskning

Doktrinforskningen tog fart på 1980-talet och har sedan dess genomgått åtminstone tre vågor. Under 2020-talet har fältet förnyats genom en empirisk strömning där forskare via ingående fallstudier analyserar hur doktrin omsätts i praktik. Denna strömning kritiserar äldre litteratur för alltför övergripande resonemang med svag empirisk förankring.

Ledande inom detta fält är den danske forskaren och officeren *Søren Sjøgren*, som i en avhandling och ett flertal artiklar granskat officerares olika förståelse kring doktrin, och konsekvent, hur de används. Ett av Sjøgrens stora bidrag är identifierandet av ett gap mellan vad organisationen menar är doktrin, vilket brukar definieras som skrivna dokument, och vad officerare uppfattar som doktrin, vilket tenderar att vara summan av ”hur man gör”.¹⁰ Sjøgren har också undersökt hur doktriner påverkar ledning och planering, med slutsatsen att det är helt avhängt av hur officerare förstår syftet med doktrin.¹¹ Han har också genomfört en studie om vad som händer i multinationella staber när officerare med olika doktrinära synsätt ska samarbeta för att lösa militära problem tillsammans.¹² Han visar bland annat på utmaningar med gemensam planering i Nato-staber då officerare tar doktrinerna på olika stort allvar

– vissa ser dem som regelverk, medan andra ignorerar dem.

En annan samtida forskare är *Per Lindgaard*, också dansk officer, som i sin avhandling undersökt vad som händer när en militär organisation tvingas hantera flera olika, och motstridiga doktriner samtidigt.¹³ Specifikt undersökte han utmaningen som den danska armén stod inför med att hantera doktriner som föreskrev allt ifrån konventionell krigföring, upprorsbekämpning, till stöd till civilsamhället under insatsen i Afghanistan. En av Lindgaards slutsatser var att vissa doktriner är viktigare än andra, men att vad som avgör en doktrins status sällan är dess nytta utan snarare hur den harmoniserar med organisationens självbild. Exempelvis höll den danska armén fast vid sin motsvarighet till *Reglemente Armé Taktik* i Afghanistan, trots att *FM 3–24 Counterinsurgency* var mer lämpad för denna typ av operationer. Orsaken tycktes främst vara tradition – deras arméreglemente var så starkt förankrad i den danska armén att den var svår att släppa.

Slutligen har jag publicerat forskning där jag fokuserat på doktrinär implementering – *hur skriven doktrin omsätts till handling*.¹⁴ Min forskning handlar om hur det kommer sig att militära organisationer inte alltid gör som det står i deras doktriner att de ska göra. I mina studier har jag undersökt doktriner i Sverige, Norge och USA och dragit följande övergripande slutsatser. För det första – det finns stora nationella variationer i vilken status och roll doktriner har i olika militära organisationer. För det andra – det tycks finnas en generell ovilja mot att omsätta doktrin till handling baserat både på trögheten i stora organisationer och en inneboende motvilja mot skrivna inriktningar som säger emot invanda beteenden. För det tredje identifierade jag fyra faktorer som tycks förklara varför militära organisationer ibland implementerar sina doktriner i högre

utsträckning. Dessa handlar i stort om vikten av chefs- och ledarskap, vikten av processer för implementering, organisationskultur, samt doktrinernas faktiska utformning.

Forskningen ovan, och några ytterligare verk, visar på ett ökat intresse för att förstå doktriners faktiska effekter på militära organisationer.¹⁵ Det är dock ett område som är långt ifrån uttömt och det finns ett fortsatt behov av studier och uppsatser kring doktriners faktiska påverkan på hur försvarsmakter organiserar sig och genomför operationer.

Vad gör militär doktrin?

Tidigare forskning har identifierat ett flertal nyttor med doktrin och utifrån denna forskning definierar jag *tre strategiska funktioner* som doktriner förväntas fylla.¹⁶ Det första är som ett medel för att öka militär förmåga, ibland kallad operativ effekt. Den grundläggande idén är att man genom doktrin dels kan föreskriva ”bra” koncept eller principer för hur man ska utnyttja sina militära styrkor. Doktrin möjliggör också samordning, mellan exempelvis olika truppslag, försvarsgrenar eller till och med länder, vilket förväntas skapa synergier som gör att effekten i den militära operationen blir större än dess enskilda delar tack vare den enhetlighet som doktrinen har skapat. Høiback gjorde liknelsen till ett idrottslag – det är sällan laget med den bästa spelaren som vinner, utan det som har den bästa idén (doktrinen) för hur spelarnas individuella insatser sätts ihop till en helhet.¹⁷

Den andra strategiska funktionen är som ett instrument genom vilket militär verksamhet samordnas mot politiska målsättningar. Doktrinen förväntas fungera som en konceptuell ryggrad som ska binda ihop den strategiska, operativa, och taktiska nivån med den politiska. Även om doktriner i regel skrivs av försvarsmakter kan statsmakter, åtminstone i

teorin, styra genom en doktrin, detta genom att påverka dess utformning. Det är också tänkbart att politiska beslutsfattare genom att läsa doktrinen får en förståelse för hur den militära organisationen uppträder, och därmed möjligheten att leda den.

Den tredje är som en del i militär transformation. Även om doktrinen i sig sällan är orsaken till förändring, kan de användas för att påskynda förändring. Själva arbetet med att skriva en doktrin kan bli en motor, genom att idéer om framtida krigföring formuleras och cirkuleras. Transformativa koncept, såsom AirLand Battle i USA på 1980-talet eller samtida idéer om multidomänoperationer, är båda exempel på doktrinarbeten som orsakat transformation.

Utöver dessa tre strategiska funktioner har tidigare forskning identifierat sex mer ingående användningsområden som militära organisationer kan använda en doktrin till. Dessa är doktrinen som ett verktyg för: *utbildning, ledning, förändring, kommunikation, sammanhållning eller debatt*. Som ett *utbildningsverktyg* kan doktriner användas för att beskriva militärteori eller grundläggande kunskaper kring den specifika militära organisationen. Dokumentet kan sedan tillämpas i utbildning vid exempelvis krigsskolor eller ute på förband som en lärobok. Som ett *verktyg för ledning* kan doktriner föreskriva i detalj hur en försvarsmakt ska vara organiserad, ledas, samt uppträda i fält. Doktrinen blir alltså en övergripande styrning kring hur organisationen fungerar i fred eller krig. Som ett *verktyg för förändring* kan doktriner skrivas med det specifika syftet att staka ut en väg framåt, såsom var fallet med exempelvis *Militärstrategisk Doktrin 2016*.¹⁸ Forskning har också identifierat användandet av doktriner som ett *kommunikationsverktyg*, alltså att de skrivs med målsättningen att nå en extern publik. Exempelvis den ryska militärdoktrinen,

populariserad som *Gerasimovdoktrinen*, som i alla fall till del hade syftet att blåsa upp bilden av rysk militär förmåga.¹⁹ Därtill har forskare visat hur doktriner i vissa fall inte tycks fylla mycket mer funktion än att *skapa sammanhållning*– en känsla för vad organisationen är och står för.²⁰ Slutligen har jag själv resonerat kring hur en av de stora fördelarna med en doktrin kanske inte ligger i dess faktiska användning, utan snarare i att stimulera till *debatt* genom vilken nya koncept och idéer som kan födas.²¹

Relationen mellan doktrin och praktik

Det finns flera historiska fall som visar på hur militära organisationer antingen ignorerat sina doktriner, eller till och med agerat i rak motsats till vad de föreskrev. Exempelvis hade den israeliska armén 1973 en skriven doktrin som tryckte på vikten av både offensiva och defensiva operationer, såväl som kombinerade vapen och understödjande truppslag. Men trots detta hade en offensiv kultur slagit rot, mycket tack vare de israeliska framgångarna 1967, och vid inledningen på Yom Kippurkriget var den israeliska armén nästan uteslutande offensivt tränad och organiserad.²² Man hade nedprioriterat kombinerade vapen och lagt stor vikt på stridsvagnar och attackflygplan på bekostnad av infanteri, artilleri, ingenjörstrupper m. m. Egyptierna, som hade lärt sig från nederlaget 1967, hade i sin tur utvecklat en doktrin som byggde på försvar mot pansaranfall såväl som attackflyg, vilket ledde till omfattande israeliska förluster i inledningen av kriget. Israelerna lyckades dock återhämta sig från de initiala nederlagen och återgå till sin mer balanserade doktrin. Exemplet ovan är inte unikt – det finns flera fall där militärer inte gjort som deras doktriner föreskriver.²³

Varför varierar graden av doktrinär efterlevnad? I min avhandling kom jag fram till att det tycks finnas en generell motvilja mot att göra såsom det står i doktrinen baserat på två faktorer. Det ena är att invanda beteenden väger tyngre än det skrivna ordet. Saker som har institutionaliserats, visat sig fungera på övning, eller uppfattningar organisationen själv bildar sig genom att exempelvis observera ett krig mellan andra parter, får generellt större genomslag än skrivna instruktioner. Det andra handlar om att det också finns en social distans mellan dem som skriver doktrin och de som tjänstgör på förband. Doktriner tenderar att betraktas som akademiska produkter med en begränsad koppling till verkligheten.

Men, trots denna generella motvilja mot doktriner identifierade jag fyra faktorer som bäst tycks förklara att doktriner efterlevs i olika hög grad. För det första behövs det *chefer* som värdesätter doktrinen och kräver dess efterlevnad. Det innebär att chefen påtvingar organisationen doktrinen, både genom inriktning, men även kontroll. Detta tycks vara den viktigaste faktorn. Positiva exempel på detta var bland annat införandet av *AirLand Battle* i den amerikanska armén, där flertalet inflytelserika generaler propagerade för doktrinen, men också krävde dess efterlevnad vid exempelvis utbildning och övning.²⁴

Den andra faktorn är vikten av *processer* för hur doktriner skapas och implementeras. Tydliga metoder och bred förankring under det att en doktrin skapas tycks öka dess förankring, och därmed efterlevnad. Detsamma gäller vid implementering – om det finns tydliga processer för hur man ska utbilda på en doktrin, hur den ska användas i övning eller planering, m. m., så ökar graden av efterlevnad. För svenskt vidkommande kunde man se hur vi tog till oss doktrinen alltmer i takt med att processerna för dess utveckling och

implementering blev mer strukturerade under det senare 2010-talet.²⁵

Den tredje faktorn är vikten av *kultur*. Å ena sidan att organisationen har en kultur i att följa doktrinen, då en organisation som är ovan vid att läsa en sådan troligen inte plötsligt kommer att börja göra så. Det andra är att nyskrivna doktriner bör, om möjligt, försöka harmonisera med kulturella värden som finns inneboende i organisationen. Exempelvis hade *AirLand Battle* framgång av att den påminde om klassiska amerikanska armédoktriner i dess utformning, men också till del för att den amerikanska armén hade en kultur av att använda doktriner.

Den fjärde faktorn är *doktrinen i sig*, där mina resultat pekar på att det viktigaste inte tycks vara huruvida doktrinen är ”bra” eller ”dålig”, utan snarare att den är lättillgänglig. En kort, tydlig och gärna grafisk doktrin har större sannolikhet att implementeras. Tvärtom riskerar en doktrin som upplevs som invecklad eller komplicerad att avfärdas, även om dess innehåll är relevant.

Slutsats

I princip alla militära organisationer har en skriven doktrin, även om dess status och användning varierar. Doktriner har potentialen att tjäna flera nyttor – att öka militär förmåga, att skapa harmoni mellan politiska målsättningar och militär verksamhet, och som en del i militär transformation. Men, doktriner efterlevs inte alltid, vilket får konsekvenser för deras nytta. Fyra faktorer tycks bäst förklara variationen i implementering: chefs- och ledarskap, processer för implementering, organisationskultur, och doktrinernas faktiska utformning. Hur stor är då nyttan av att skriva doktriner?

Givet att deras efterlevnad varierar borde vi överväga om det är värt den tid och energi som militära organisationer lägger på att

utveckla doktriner. Addera dessutom problemet med att lyckas föreskriva *rätt* lösningar. De senaste årens konflikter – kriget mellan Armenien och Azerbajdzjan, Israel och Hamas, och framför allt Ryssland och Ukraina – har satt många doktrinära idéer om krigföring på skam. Är det verkligen rimligt att försöka skapa en doktrin som föreskriver hur vi ska göra, eller riskerar vi att måla in oss i ett hörn? Det finns en hel strömning inom forskningen som diskuterar *doktrindilemmat* – att doktriner har en risk att antingen orsaka dogmatism, eller vara så vagt skrivna att de inte bidrar till särskilt mycket.²⁶

Doktriner har potentialen att tjäna flera nyttor – att öka militär förmåga, att skapa harmoni mellan politiska målsättningar och militär verksamhet, och som en del i militär transformation.

Min ståndpunkt är att doktriner i grunden är nyttiga, av tre skäl. För det första – vikten av interoperabilitet genom standardisering. Doktriner är ett sätt att föreskriva en minsta gemensam nämnare för hur man ska organisera sig och uppträda. Som medlemmar i alliansen utgör Nato:s doktriner grunden i hur alliansen planerar och genomför operationer – doktrinerna är de facto en sorts standarder som föreskriver *hur* Nato ska göra. Även om de inte föreskriver detaljer, eller för den delen tydliga lösningar på militära problem, fyller doktriner en viktig funktion i att möjliggöra gemensamma operationer inom alliansen. Även i en nationell kontext har doktriner en viktig roll då det gäller att föreskriva gemensamma tankemodeller och språk som utgångspunkt för exempelvis planering. Den alltjämt gällande *Doktrin*

Gemensamma Operationer (även om den alltmer konkurreras ut av AJP-serien) tjänar fortfarande som en utgångspunkt vid utbildning, planering och ledning, exempelvis genom att beskriva de gemensamma funktionerna.

För det andra så tror jag att arbetet med att skriva doktrin är viktigt, då det tvingar organisationen att fundera över hur man borde göra. *Militärstrategisk Doktrin* och *Doktrin Gemensamma Operationer* tjänade som viktiga motorer i att få ihop Försvarmakten. För mig var det extra tydligt när jag studerade framväxten av *Doktrin Gemensamma Operationer 2020*, där doktrinen i sig snarare var en biprodukt av det faktiska arbetet – att få strategisk, operativ och taktisk nivå att arbeta bättre tillsammans. En liknande effekt kan vi förvänta oss av ett svenskt deltagande i utvecklingen av Nato-doktrinerna – att vi genom att skriva doktrin med alliansen är med och påverkar alliansens utformning, mål och grundläggande koncept, samtidigt som vi blir bättre på att samarbeta med övriga länder.

För det tredje – doktriner är användbara för att skapa överblick. För ny personal i Försvarmakten fyller doktrinen en funktion syftande till att presentera storheterna i hur organisationen fungerar, vilka uppgifter vi löser och hur vi i stort löser dem. Doktriner läses också av folk utanför organisationen, oavsett om det är forskare, tillhör civilsamhället, är politiker, allierade eller en potentiell motståndare. Därmed fyller doktrinen

även en funktion vad gäller att kunna kommunicera ut budskap mot en vänligt sinnad, eller för den delen fientlig publik.

Avslutningsvis om Sveriges doktrinära framtid. I och med Natomedlemskapet är alliansens doktriner också våra. Vi förhåller oss således till både Nato:s omfattande doktrinsamling och till gällande svenska dokument. Även om vi skulle implementera Nato-doktrinerna rakt av tycks det återstå ett behov av nationella styrningar, men frågan är exakt vilka och i vilket format dessa ska föreskrivas. En idé är att vi skriver nationella inlagor i Nato-doktrinerna, likt man har gjort i Storbritannien – så kallade hybriddoktriner. En annan är att vi både använder oss av Nato-doktrinerna, men även har någon form av nationella publikationer för att täcka sådant som är unikt för Sverige och Försvarmakten, exempelvis vårt totalförsvaret eller nationell ledning, eller kort om aktiveringen av Nato:s regionala planer. Under hösten och våren kommer arbetet att pågå med att undersöka och sedan föreslå en struktur för doktrinär styrning i Försvarmakten. I och med detta kommer framtiden för svenska doktriner att bli tydligare.

Författaren är kapten vid Försvarsstabens Strategienhet, där han bland annat arbetar med konceptutveckling och att utreda Försvarmaktens framtida doktrinära förhållningssätt. Han är doktor i krigsvetenskap och gästforskare vid Försvarets högskolan.

Noter

1. Nisser, John: *Implementing Military Doctrine*, doktorsavhandling, Försvarshögskolan, Stockholm, 2025.
2. Försvarsmakten: *Militärstrategisk Doktrin 2022 (MSD22)*, Försvarsmakten, Stockholm, 2022, s 5; Nato: *AJP-01: Allied Joint Doctrine*, Edition F Version 1, Nato Standardization Office, Bryssel, 2022, s xiii.
3. Høiback, Harald: "The Anatomy of Doctrine and Ways to Keep it Fit", *Journal of Strategic Studies*, vol 39, nr 2, 2016.
4. Nato: *Allied Joint Publication, AJP-01*.
5. *Ibid.*
6. Försvarsmakten: *Militärstrategisk Doktrin 2002 (MSD02)*, Försvarsmakten, Stockholm, 2002.
7. Försvarets Kommandoexpedition: *Arméreglemente Del II (AR II)*, Armébokförrådet, Stockholm, 1952.
8. Hugemark, Bo: *Möta, hejda, slå: så skulle Sverige försvaras*, Medströms Bokförlag, Stockholm, 2019.
9. Nisser, *Implementing Military Doctrine*, s 1.
10. Sjøgren, Søren: *The Last Refuge of the Unimaginative? Doctrine and Its Role in the Military Profession*, doktorsavhandling, Roskilde Universitet, Roskilde, 2023.
11. Sjøgren, Søren och Nilsson, Nicklas: "Multinational Mission Command: From Paper to Practice in NATO", *Scandinavian Journal of Military Studies*, vol 8, nr 1, 2025.
12. Sjøgren, Søren: "What we disagree about when we disagree about doctrine", *Journal of Strategic Studies*, vol 47, nr 4, 2024.
13. Lindgaard, Per Jacob: *Spatial and Temporal Complexity of Military Doctrine. Understanding the Dilemmas of Practicing Multiple Doctrines Simultaneously*, doktorsavhandling, Syddansk Universitet, Odense, 2023.
14. Nisser, John: "Aligning Tactics with Strategy: Vertical Implementation of Military Doctrine", *Journal of Strategic Studies*, vol 47, nr 4, 2024; Nisser, John: "Conceptualizing Doctrinal Rejection: A Comparison Between Active Defense and AirLand Battle", *Defence Studies*, vol 23, nr 2, 2023; Nisser, *Implementing Military Doctrine*.
15. Ångström, Jan och Widén, Jerker: "Religion or reason? Exploring alternative ways to measure the quality of doctrine", *Journal of Strategic Studies*, vol 39, nr 2, 2016; Long, Austin: *The Soul of Armies: Counterinsurgency Doctrine and Military Culture in the US and UK*, Cornell University Press, New York, 2016.
16. Nisser, *Implementing Military Doctrine*.
17. Høiback, Harald: *Understanding Military Doctrine: A Multi-Disciplinary Approach*, Routledge, New York, 2013, s 9-10.
18. Nisser, "Aligning Tactics with Strategy".
19. Jonsson, Oscar: *Russian Understanding of War: Blurring the Lines between War and Peace*, Georgetown University Press, Washington, D.C., 2019.
20. Ångström och Widén, "Religion or reason?"; Nymalm, Nicola: "Sustaining (organizational) identity in times of change? Ontological security and narrative in Swedish military doctrine", *Critical Military Studies*, vol 11, nr 2, 2024.
21. Nisser, *Implementing Military Doctrine*.
22. Finkel, Meier: *On Flexibility: Recovery from Technological and Doctrinal Surprise on the Battlefield*, Stanford University Press, Stanford, 2011, s 65.
23. För fler exempel, se Nisser, *Implementing Military Doctrine*.
24. Nisser, "Conceptualizing Doctrinal Rejection".
25. Nisser, "Aligning Tactics with Strategy".
26. Campbell, Peter: "Military Realism and Doctrinal Innovation in Kennedy's Army: A New Perspective on Military Innovation", *Journal of Global Security Studies*, vol 5, nr 4, 2020; Widén, Jerker och Olsén, Thomas: "Doktrindilemmat: Vad är problemet och hur kan det lösas?", *KKrVAHT*, vol 223, nr 1, 2020.